

Κατὰ τὸ 1954 ἐπανελήφθη ἡ ἀπὸ τοῦ 1933 διακοπεῖσα ἀνασκαφὴ τῆς παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Κιάτου, ἥτοι τῆς Κάτω Σικυῶνος, μεγάλης παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς¹, τῆς ὁποίας εἶχον πάσαι ἀνασκαφῆ μόνον τὸ ἱερόν, τὸ πρὸς νότον προσκεκολλημένον διακονικὸν καὶ ὁ νάρθηξ². Ἐφέτος ἐγένετο λεπτομερεστέρα ἔρευνα α) τοῦ ἱεροῦ β) τοῦ παρεκκλησίου ἢ διακονικοῦ γ) τοῦ πρὸ τοῦ τέμπλου τμήματος τοῦ μέσου κλίτους καὶ δ) τῶν εὐθύς ἔξω τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ διακονικοῦ περιοχῶν ἐν αἷς — ὡς καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ναοῦ — ἀπεκαλύφθησαν πολλοὶ τάφοι.

Α' ΤΟ ΙΕΡΟΝ

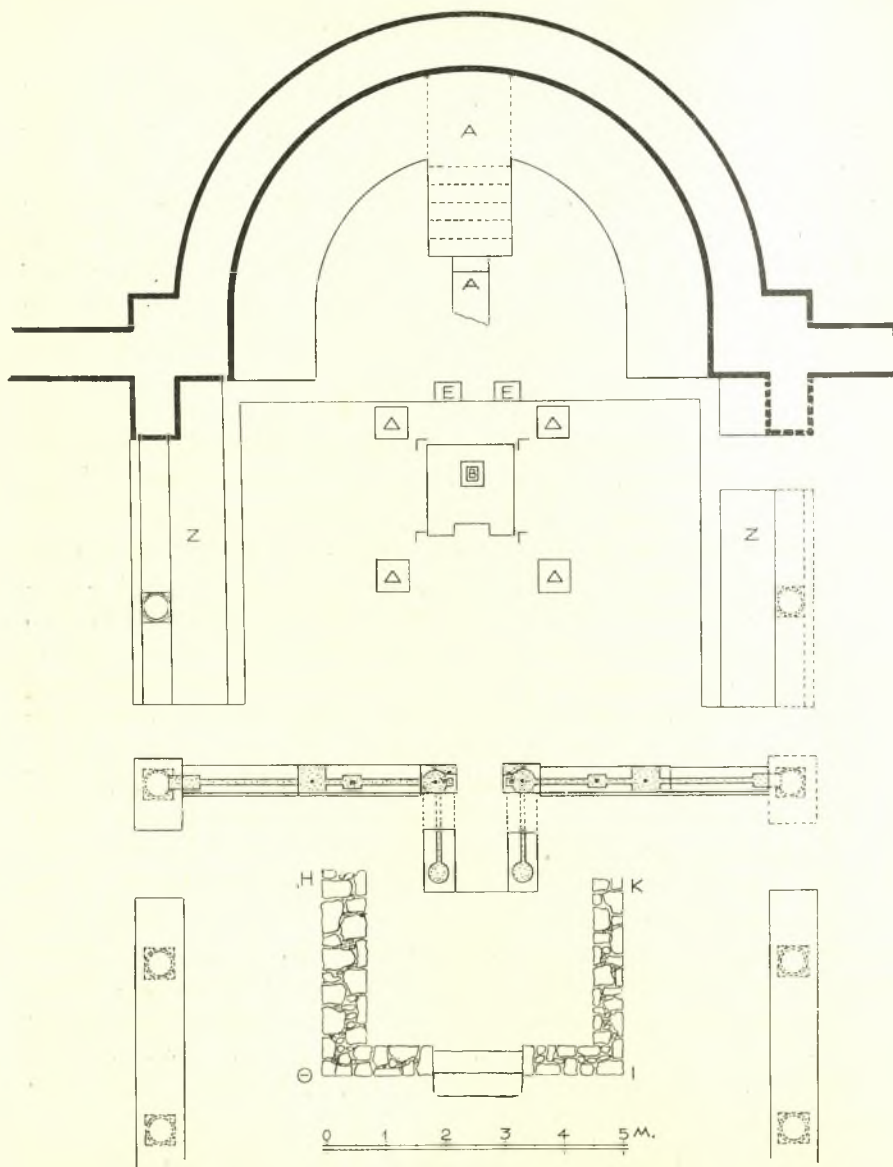
Ἐντὸς τῆς ἡμικυκλικῆς ἀψίδος καὶ κατὰ τὸν ἄξονα αὐτῆς (ἴδρα τὴν σχετικὴν κίτοψιν (εἰκ. 1 Α, Α) προσδιωρίσθη ἀκριβέστερον ἡ θέσις ἐφ' ἣς ἦτο ἰδρυμένος ὁ ἐπισκοπικὸς θρόνος, ὡς καὶ ἡ πρόσβασις αὐτοῦ, ἥτις διῆκε μέχρι τῆς χορδῆς τοῦ ἡμικυκλίου τῆς ἀψίδος. Ἀνεξητήθη κατόπιν καὶ ἀνευρέθη πρὸς δυσμὰς τῆς εἰρημένης χορδῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν 1.10 μ. ἀπ' αὐτῆς τὸ ἐγκαίνιον. Εἶναι δὲ τοῦτο τετράγωνος κοιλότης (εἰκ. 1 Β), ἐσωτερικῶν διαστάσεων 0.195 × 0.215 καὶ βάθους 0.205 μ., ἐπενδεδυμένη ἐσωτερικῶς διὰ μαρμαρίων πλακῶν κατὰ τε τὰ κατακόρυφα αὐτῆς τοιχώματα καὶ τὸν πυθμένα (εἰκ. 2). Πέριξ τοῦ χείλους τοῦ ἐγκαίνιου τὸ διάπεδον παρουσιάζει τὰ ἔγχνη πλαισίου πλάτους 0.065 μ. πέριξ δὲ πάλιν τοῦ πλαισίου αὐτοῦ σῶζεται κεκοιναμένη ἐπιφάνεια (εἰκ. 1 Γ, Γ, Γ, Γ), ἐφ' ἣς ἠδράζετο μεγάλη (1.47 × 1.54) μαρμαρίνη πλάξ, χρησιμεύουσα ὡς βάσις τῆς ἁγ. Τραπεζῆς. Ἡ βάσις αὕτη ἐξετείνεται πρὸς Δ. ἀφίνουσα μεγαλύτερον πλάτος, ἵνα ἐπ' αὐτοῦ πατήῃ ὁ ἱερεὺς (*πρόθυσις*). Τῆς δὲ ἁγ. Τραπεζῆς εὐρέθησαν, ἔξω τῆς ἀψίδος καὶ εἰς τὸ Ν. κλίτος, τεμάχια τῶν μαρμαρίων ποδῶν τῆς ἥτοι κυλινδρικών κιονίσκων, ὡς καὶ τεμάχια κιονοκράνων φέροντος διακόσμησιν ἐκ λογχοειδῶν φύλλων καὶ κυκλικῶν ἄβρακα.

Συμμετρικῶς πρὸς τὸ ἐν τῷ μέσῳ ἐγκαίνιον εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ διαπέδου τὰ ἔγχνη τῶν τετραγώνων (0.55 × 0.55 μ.) βάσεων τῶν κίωνων τοῦ ὑπὲρ τὴν ἁγ. Τραπεζῆαν κιβωρίου (εἰκ. 1 Δ, Δ, Δ, Δ), ἀπέχοντα ἀλλήλων ἀξο-

¹ Τὸν κ. Δ. Πάλλαν προθύμως ἀναλαβόντα νὰ με βοηθήσῃ κατὰ τὴν ἐφετινὴν σκαφὴν, τὴν ὁποίαν ἀνελλιπῶς παρηκολούθησεν, εὐχαριστῶ θερμῶς καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης.

² ΠΑΕ 1933 σ. 81 - 90.

νικῶς 2 μὲν μέτρα ἀπ' Α. πρὸς Δ., 2,14 μ. δὲ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ ἀνα-

Εἰκ. 1. Κάτοψις τοῦ κυρίως ἱεροῦ καὶ τοῦ πρὸ τοῦ τέμπλου τμήματος τοῦ μέσου κλιτοῦς τῆς βασιλικῆς τῆς Σικυῶνος.

τολικάι βάσεις τοῦ κιβωρίου ἀπέχουσι τῶν ἄκρων τῆς χορδῆς τοῦ ἡμικυκλίου τῆς ἀψίδος 2.25 μ.

Μεταξὺ τῶν δύο ἀνατολικῶν βάσεων τοῦ κιβωρίου ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς βαθμίδος, ἣτις σχηματίζει τὴν χορδὴν τῆς ἀψίδος, δύο ὀρθογώνιοι ἔγκοπαὶ ἢ κοιλότητες (εἰκ. 1 ε, ε), διαστάσεων 0.44 × 0.33 μ. καὶ βάθους 0.16 μὲν κάτωθεν τοῦ δαπέδου τοῦ βήματος, ὀλιγοῦ δέ, ἦτοι ἀπὸ τοῦ δαπέδου τῆς ἀψίδος, 0.46 μ.¹

Β ΤΟ ΔΙΑΚΟΝΙΚΟΝ

Καθαρισθεῖσης τελείως τῆς μικρᾶς ἀψίδος τοῦ διακονικοῦ εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τετράπλευρος βόθρος, διαστάσεων 0.30 × 0.295 μ. (εἰκ. 3

Εἰκ. 2. Τὸ ἐγκαίνιον τῆς βασιλικῆς.

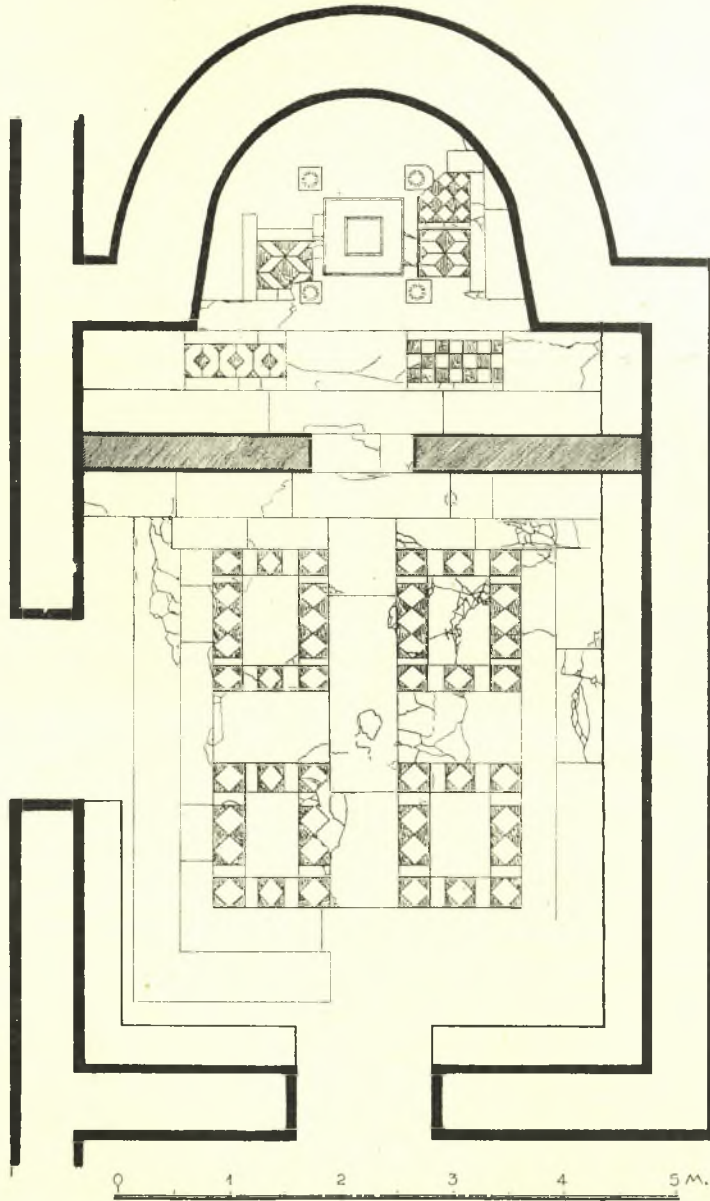

Εἰκ. 3. Ὁ βόθρος τοῦ διακονικοῦ.

καὶ 4), ἐπενδεδυμένος ἐσωτερικῶς διὰ μαρμαρίνων πλακῶν μέχρι βάθους 0.23 μ., ἐνθα σχηματίζεται στενότερος βόθρος διήκων μέχρι τοῦ εἰς βάθος 0.30 μ. κειμένου χαλικώδους ἐδάφους (εἰκ. 5). Ὁ κατώτερος οὗτος βόθρος εἶναι ἀκανονίστως ἐσχηματισμένος ἐξ ὑπολειμμάτων ἀσβεστοκονιάματος, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθησαν αἱ ὀρθαὶ πλάκες τοῦ ἄνω βόθρου. Πέριξ τοῦ ἄνω τούτου βόθρου ὀρθοῦτο λεπτὸς τοῖχος, πάχους κατὰ μέσον ὄρον 0.20 μ., ἐπενδεδυμένος ἐξωτερικῶς διὰ μαρμάρου (εἰκ. 5). Παρὰ τὰς 4 ἐξωτερικὰς γωνίας τῶν τοίχων αὐτῶν διακρίνονται ἐπὶ τοῦ δαπέδου αἱ θέσεις τῶν τετραγώνων πλίνθων κιονίσκων, οἵτινες θὰ ἐστήριζον τὴν ἄνω μαρμαρίνην καλυπτῆριον πλάκα τῆς τραπέζης, εἰς ἣν πιθανῶς ἀνήκει μαρμαρίνη πλάξ

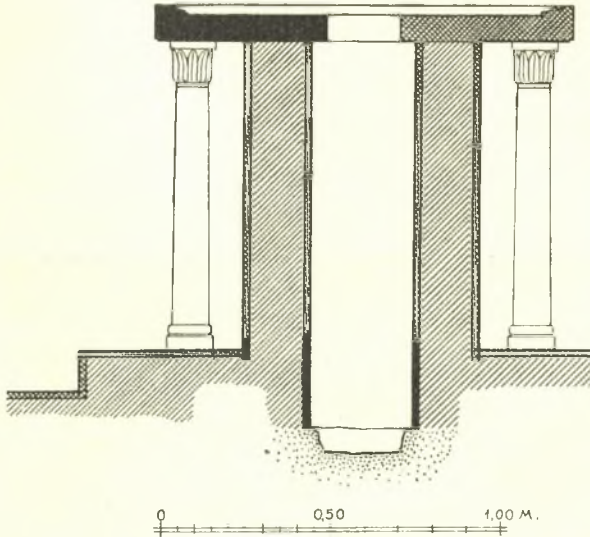
¹ Κατὰ τὸν κ. Πάλλαν αἱ δύο ἀνωτέρω κοιλότητες ἐχρησίμευον πιθανῶς πρὸς ὑποδοχὴν πεσοσίων βασταζόντων εἴτε μαρμαρίνην πλάκα, ἐφ' ἧς θὰ ἐτίθετο χειρὶ-βόξεστον, ἢ μεμονωμένας λεκάνας ἀπονίψεως, μίαν διὰ τοὺς δεξιᾶ καὶ μίαν διὰ τοὺς ἀριστερᾶ ἰσταμένους κληρικούς.

μετ' ἀνακαμαμένου κυματιοφόρου χείλους (εἰκ. 6), τομῆς ὁμοίας πρὸς τὴν

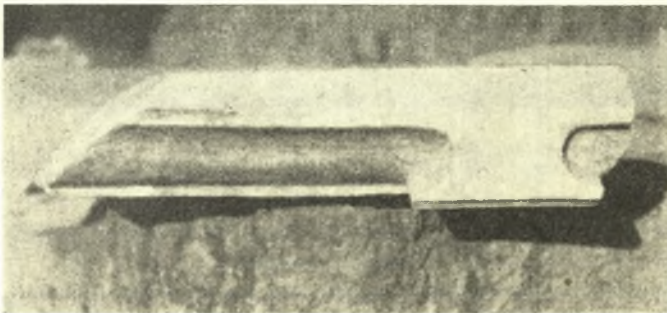
Εἰκ. 4. Κάτωρις τοῦ διακονικοῦ τῆς βασιλικῆς τῆς Σικυῶνος.

κατὰ τὸ 1933 εὗρεθεῖσαν¹. Κατὰ ταῦτα ἡ τράπεζα τοῦ διακονικοῦ εἶχε τὸν μὲν πυρῆνα φαινομενικῶς ὀλόσωμον — οἷον ἀναπαρέστησα αὐτὸν ἐν

Εἰκ. 5. Τομὴ τῆς ἀγ. Τραπεζῆς τοῦ διακονικοῦ ἐν ἀναπαράστασει.

εἰκόνι 400 τοῦ περὶ τῆς ξυλοστέγου παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς ἔργου μου, περίξ ὅμως αὐτοῦ ἔφερε καὶ τέσσαρας κιονίσκους στηρίζοντας τὴν ἐξέ-

Εἰκ. 6. Τεμάχιον μαρμαρίνης πλακὸς ἀγ. Τραπεζῆς.

χουσαν καλυπτῆριον αὐτοῦ πλάκα, ἣτις ἔφερον ἐν τῷ μέσῳ τετράγωνον ὀπὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν βόθρον (εἰκ. 5), εἰς δὲ τὴν

¹ ΠΑΕ 1933 σ. 88 εἰκ. 7.

κάτω αὐτῆς ἐπιφάνειαν χαραγὴν ὀρίζουσαν τὴν ὄριακὴν γραμμὴν τῶν τοιχωμάτων τοῦ βόθρου. Ἔχομεν ἐπομένως ἐνταῦθα ἐνδιαφέρον παράδειγμα τραπέζης μετὰ βόθρου ἢ θαλάσσης¹ ἥτοι χωνευτηρίου τῶν ὑδάτων τῆς ἀπονίψεως τῶν κληρικῶν ἢ τοῦ καθαρισμοῦ τῆς ἀγ. Τραπέζης.

Γ' ΤΟ ΜΕΣΟΝ ΚΛΙΤΟΣ

Εἰς ἀπόστασιν 4,80 μ. ἀπὸ τοῦ τέμπλου εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ κλίτει τοίχος πάχους 0,60 μ. βαίνων παραλλήλως πρὸς τὸ τέμπλον ἐπὶ μίκρους 6,25. (εἰκ. 1, θ-ι). Ὁ τοίχος οὗτος κάμπτεται κατὰ τὰ ἄκρα του κατ' ὄρθας

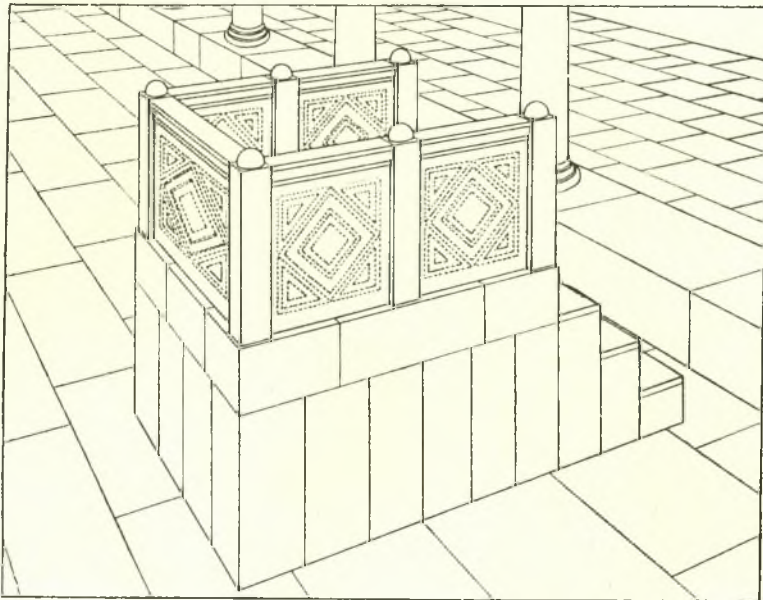
Εἰκ. 7. Ὁ παρά τὴν βόρειον κιονοστοιχίαν τῆς βασιλικῆς ὀλίγον ἔξω τοῦ σολέα ἀποκαλυφθεὶς μαρμαρεπένδυτος ἄμβων.

γωνίας πρὸς ἀνατολὰς Πρόκειται ἐπομένως, πιθανώτατα, περὶ τῶν θεμελίων μεταγενεστέρως κατασκευασθείσης σολέας.

Περαιτέρω πρὸς Δυσμὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν 6,24 ἀπὸ τοῦ τέμπλου καὶ 0,40 ἀπὸ τοῦ βορείου στυλοβάτου ἀπεκαλύφθη ὁ κτιστὸς ἄμβων τῆς βασιλικῆς, ἐκ συμπαγοῦς τοιχοποιίας ἐπενδεδυμένης διὰ μαρμαρίνων πλακῶν (εἰκ. 7). Σήμερον τοῦ ἄμβωνος αὐτοῦ σώζονται 3 μόνον βαθμίδες,

¹ Περὶ τῆς «θαλάσσης» τῶν ἐκκλησιῶν ὄρα Δ. ΠΑΛΛΑΝ, Ἡ «θάλασσα» τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἀθήναι 1952 καὶ Α. ΟΡΓΑΝΑΟΝ, Ἡ ξυλόστεγος παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς Μεσογειακῆς λεκάνης, Ἀθήναι 1954, σ. 469 ἔξ.

διευθυνόμεναι ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, δι' ὧν ἀνήρχετό τις εἰς ὑψωμένον δάπεδον. Αἱ βαθμίδες ἔχουσι πλάτος μὲν 0.25 ἕως 0.28 μ. ὕψος δὲ 0.22 ἕως 0.25 μ. Τὸ συνολικὸν πλάτος τοῦ ἄμβωνος εἶναι 1.395, τὸ δὲ μῆκος 2.60. Τὸ ὑψωμένον του δάπεδον θὰ περιεβάλλετο διὰ μαρμαρίνων θωρακίων, ὡς ἡ παρατιθεμένη ἀναπαράστασις δεικνύει¹ (εἰκ. 8). Ὁ εὐρεθεὶς ἄμβων τῆς βασιλικῆς τῆς Σικυῶνος ἔχει οὐ μόνον σχέδιον ἀλλὰ καὶ κατεύθυνσιν πρωτότυπον· διότι, ἐν ᾧ οἱ μέγροι τοῦδε κατὰ χώραν εὐρεθέν-

Εἰκ. 8. Ἀναπαράστασις τοῦ ἄμβωνος τῆς βασιλικῆς τῆς Σικυῶνος.

τες ἄμβωνες ἔχουσι τὸν κύριον αὐτῶν ἄξονα βαίνοντα ἀπ' Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμάς, οὗτος ἔχει αὐτὸν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον.

Περαιτέρω κατὰ τὴν ἀποχωμάτωσιν τοῦ μέσου κλίτους εὐρέθη εἰς ἀπόστασιν 13 μ. πρὸς δυσμάς τοῦ τέμπλου ἕτερος τοῖχος εὐτελοῦς κατασκευῆς καὶ πάχους 0.40 βαίων ἐγκαρσίως πρὸς τὰς κιονοστοιχίας ἐπὶ μήκους 8.60 μ. Κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τοῦ εἰρημένου τοίχου εὐρέθη ἕτερος τοῖχος, πάχους 0.55 καὶ μήκους 1.05 μ., κάθετος πρὸς τὸν πρῶτον καὶ καταλείπων ἀπ' αὐτοῦ κενὸν 1.10 μ. Πρόκειται ἀναμφιβόλως περὶ πολὺ με-

¹ Τὴν ἀναπαράστασιν ταύτην τοῦ ἄμβωνος τῆς Σικυῶνος ἐδημοσίευσα ἐν τῷ περὶ τῆς ξυλοστέγου παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς ἔργῳ μου (εἰκ. 549).

ταγενεστέρων κατασκευῶν, ἴσως ταφικῶν περιβόλων, ὅτε πλέον ὁ ναὸς εἶχε μεταβληθῆ εἰς νεκροταφεῖον.

Ἀναφέρω ἐν τέλει, ὅτι κατὰ τὴν ἀποχωμάτωσιν τοῦ βορείου στυλοβάτου εὐρέθησαν κατὰ χώραν αἱ ἰωνικαὶ βάσεις τοῦ 4ου καὶ τοῦ 5ου ἐξ ἀνατολῶν κίονος, ἀμφότεραι ἐντετοιχισμέναι ἐντὸς μεταγενεστέρων τοίχων κτισθέντων ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου. Ὅμοίως κατὰ τὴν ἀποχωμάτωσιν τοῦ νοτίου στυλοβάτου εὐρέθησαν κατὰ χώραν αἱ ἰωνικαὶ βάσεις τοῦ 5ου καὶ τοῦ

Εἰκ. 9. Οἱ ἔξω τῆς ἀψίδος τοῦ διακονικοῦ τάφοι.

6ου ἐξ ἀνατολῶν κίονος. Ἐκ τούτων ἢ τοῦ 5ου εἶναι ἑλλιπῆς κατὰ τὸ ἥμισυ, ἢ δὲ βᾶσις τοῦ 7ου κίονος ἑλλείπει παντελῶς.

Δ' ΟΙ ΤΑΦΟΙ

Ἐξωτερικῶς τῆς μεγάλης ἀψίδος τοῦ ἱεροῦ ὡς καὶ τῆς μικρᾶς ἀψίδος τοῦ παρεκκλησίου ἢ διακονικοῦ (εἰκ. 9) καὶ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ βορείου καὶ τοῦ νοτίου κλίτους ἀπεκαλύφθησαν τάφοι διαφόρων μορφῶν. Ἐκ τούτων ἰδιαίτερος ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἀνθρωπομορφικοί (;) τινες τάφοι ἐνθυμίζοντες τὴν μορφήν μομμίας. Εἷς ἐξ αὐτῶν (εἰκ. 10), κείμενος πρὸς ἀνατολὰς τοῦ νοτίου κλίτους, ἔχει σχῆμα τραπέζιου διευθυνομένου πρὸς ἀνατολὰς, μήκους 2.80 καὶ πλάτους ἄνω μὲν 1.10, κάτω δὲ 0.70 μ. Ἡ ἄνω

ἐπιφάνειά του εἶναι ἀπεστρογγυλευμένη διὰ κονιάματος ἐκ κορασανίου, φέρει δὲ εἰς μὲν τὸ πλατὺ μέρος τοῦ τραπεζίου τραπεζοειδῆ ἀπόφυσιν μήκους 0.30 καὶ ἕξοχῆς 0.10, κατὰ τὴν βάσιν τῆς ὁποίας σχηματίζεται κοιλότης οἶονεὶ ἢ τοῦ λαιμοῦ, ἐν ᾧ δύο λοξαὶ ταινίαι ὑποδηλοῦσι τρόπον τινὰ τὰς κλεῖδας (εἰκ. 10).

Εἰκ. 10. Ἀνθρωπομορφικός τάφος παρὰ τὴν βασιλικὴν τῆς Σικυῶνος.

*Ἄλλοι τάφοι (α καὶ β) παρουσιάζουσι σχῆμα ὀρθογώνιον, ἐσωτερικῶν διαστάσεων 1.95×0.55 καὶ βάθους 0.67 ἕως 0.70. Τὰ τοιχώματά των, πάχους 0.26 ἕως 0.35, εἶναι κατεσκευασμένα εἴτε ἐξ ἐπιμελεημένης πλινθοδομῆς ἢ ἐξ ἀργολιθοδομῆς μετὰ παρενθέτων πλίνθων. Ἐκαλύπτοντο δὲ διὰ παρῶν πλακῶν εἰλημμένων ἐξ ἀρχαίων κτηρίων καὶ περιεῖχον ἓνα ἢ δύο σκελετοὺς ἔχοντας τὴν κεφαλὴν πρὸς νότον.

Ἄλλοι ὀρθογώνιοι τάφοι (ε) παρουσιάζουσιν ἐπὶ κτιστῶν τοιχωμάτων ἀμφικλινές κάλυμμα ἐκ μεγάλων πορίνων πλακῶν.

Εἰς τίνα τάφον (γ) εὐρέθη εἰς βάθος 0.47 ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας πρόχειρος στρώσις ἐκ τεμαχίων κοίλων κεραμῶν μήκους 0.80 τεθειμένων ἐπὶ

Εἰκ. 11. Τάφος ἔξωθεν τῆς μεγάλης ἀψίδος.

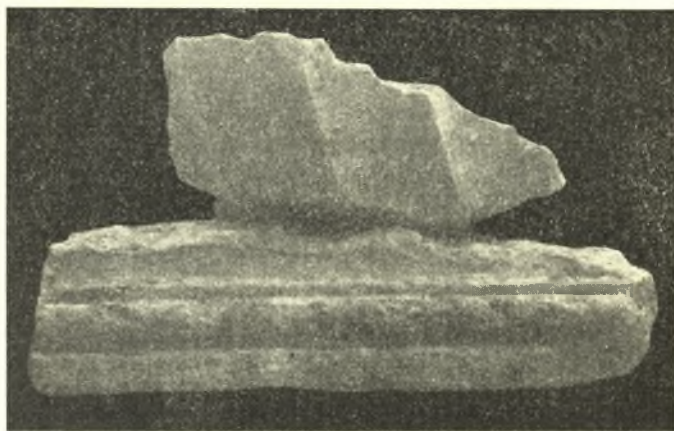
παχέος (0.80) στρώματος θαλασσίων χαλίκων (βότσαλα). Οὐδὲν ὅμως λείψανον ταφῆς ἀνευρέθη ἐν αὐτῷ.

Τέλος ἄλλοι ὀρθογώνιοι, ἀκτέριστοι τάφοι (θ, ιβ, ιγ, ιδ), ὀριζόμενοι ὑπὸ εὐτελῶν, ἀκατεργάστων λίθων, εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ μέσου κλίτους εἰς ἀπόστασιν 4.25 καὶ ἄνω ἀπὸ τοῦ τέμπλου. Εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν (θ) ἡ κεφαλή τοῦ νεκροῦ ἐστηρίζετο ἐπὶ λοξῶς τοποθετημένης κεραμίδος. Ἄλλος πάλιν περιεῖχε 2 σκελετοὺς, τὸν ἓνα ἐκτάδην μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας

πρὸ τοῦ στήθους καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ἄλλου σεσωρευμένα παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πρῶτου.

Ε' ΚΙΝΗΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ι *Μαρμάρινα*. Τοιούτων εὑρέθησαν α) θραύσματα θωρακίων ὧν τινα μετὰ διατρήτων φολιδωτῶν σχεδίων καὶ ἄλλα μετ' ἀναγλύπτων φολιδωτῶν, ρομβοειδῶν, κυκλικῶν μετὰ σταυροῦ ἐγγεγραμμένου κλπ. Ταῦτα θὰ προέρχονται εἴτε ἐκ τοῦ τέμπλου εἴτε ἐκ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ναοῦ β) θραύσματα κιονίσκων ἁγ. Τραπεζίης μέσης διαμέτρου 0.12 γ) θραῦσμα πλακὸς ἁγ. Τραπεζίης: σωζ. μῆκος 0.50, πλάτος 0.48 (εἰκ. 6). Ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτῆς πλευ-

Εἰκ. 12. Πόριος τοιχοβάτης καὶ θραῦσμα σφονδύλου κίονος ἐξ ἀρχαίου κτηρίου.

ρᾶς φέρει πλαίσιον ἐξ ἁπλῆς ἐπιπέδου ταινίας καὶ βαθύ, ἑλαφρῶς κοιλόκυρτον κυμάτιον. Εἰς ἀπόστασιν 0.465 μ. ἀπὸ τῆς προσθίας τῆς ὄψεως σώζεται ἡ μία τῶν πλευρῶν τετραπλεύρου ὀπῆς διαπερώσης τὴν πλάκα δ) κιονόκρανον κιονίσκου ἁγ. Τραπεζίης μὲ διακόσμησιν ἐκ λογοχειδῶν φύλλων καὶ κυκλοτερῆ ἄβακα. μ. σωζ. ὕψ. 0.12 ε) ἀμφικιονίσκος παραθύρου ὕψ. 1.345 καὶ πλάτους κάτω μὲν 0.425 ἄνω δὲ 0.375 μ. ζ) ἐπίστεψις θωρακίων τέμπλου τομῆς τραπέζιου ὕψ. 0.15 η) τεμάχιον κοσμήτου ἢ ἐπιθήματος μὲ διακόσμησιν ἐκ φύλλων ὕδροβίων φυτῶν καὶ ἀνθεμίων ζ) τεμάχια πεσίσκων τοῦ τέμπλου φερόντων δύο ἑκατέρωθεν ὀρθογωνίους ἐγκοπὰς θ) ἰωνικὸν κιονόκρανον μετ' ἐπιθήματος, φέρον ἐπὶ τοῦ ἐπιθήματος ἀνάγλυφον ἰσοσκελῆ σταυρόν. Διαστάσεις ἄνω ἐπιφανείας τοῦ ἐπιθήματος 0.78 × 0.40 μ. ὀλικὸν ὕψος 0.215 μ.

ΙΙ *Πήλινα*. α) λύχνος μήκους 0.125 μ. μετ' ἀποφύσεως ὡς λαβῆς.

Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας του φέρει ἔκτυπον ἰσοσκελῆ σταυρὸν μὲ κεραίας ἀποληγούσας εἰς δισκάρια, πέριξ δὲ τοῦ σταυροῦ κλάδους φοίνικος. β) πήλινον ἀγγεῖον τετραυσιμένον κατὰ τὸ ἥμισυ μὲ εὐρνομένην κοιλίαν· διάμ. βάσεως 0.06 μ., Μ σ. ὕψ. 0.043. γ) ἀγνὺς ἢ στάθμη κωνική, ἄνω ἑλλιπής· ὕψ. 0.05, διάμ. 0.053. δ) κοίλαι κέραμοι τῆς στέγης, ὧν μία ἔχει μῆκος

Εἰκ. 13. Τμῆμα τοῦ μεταξὺ τῶν κίωνων πλινθίνου τόξου.

0.65 καὶ ἄκρας διαμέτρους 0.135 καὶ 0.185 μ.

III. *Πώρινα*. Κάτωθεν τῆς ἀψίδος εὐρέθη στρωσίς ἐκ πωρίων λιθοπλίνθων ἕξ ἀρχαίου κτηρίου. Εὐρέθησαν ὡσαύτως τεμάχια ἀρχαίου ἰωνικοῦ τοιχοβάτου (εἰκ. 12), σφονδύλου δωρικοῦ κίονος (εἰκ. 12) καὶ μεγάλου δωρικοῦ κιονοκράνου, τοῦ ὁποίου σώζεται τμῆμα τοῦ ἔχινου καὶ τοῦ ἄβακος, ὅστις ἔχει ὕψος 0.24 μ.

IV. *Χαλκᾶ*. α) δακτύλιος ἐκ τάφου, διαμ. 0.018 μ., φέρων ἐπὶ τῆς σφενδόνης αὐτοῦ ἐγγάρακτον σταυρὸν ἐντὸς κύκλου καὶ ἐκατέρωθεν δύο ἐξέχοντα καρδiosisχημα, κοσμούμενα δι' ἐγγαράκτων ἐλίκων. β) δακτύλιος μὲ σφενδόνην φέρουσαν ἐλαφρῶς ἐγγάρακτον διακόσμησιν. γ) Κρῖκος διαμέτρου 0.02 μ. δ) 10 νομίσματα κατιωμένα καὶ ε) ἐξάρτημα μήκους 0.06 μ.

V. *Ἐκ σιταίτου*. Ἀνάγλυφον πλακίδιον κολοβόν, εὐρεθὲν εἰς τὸ β' στρῶμα τοῦ νοτίου κλίτους. Φέρει παράστασιν ὀλοσώμου ἁγίου κατ' ἐνώπιον ἐντὸς στενοῦ πλαισίου, οὕτινος σώζεται μικρὸν μόνον μέρος. Ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς σώζεται τὸ ἀριστερὸν μέρος τετμημένον διαγωνίως ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ ποδός. Φορεῖ χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, εἶχε δὲ τὴν δεξιὰν εἰς σχῆμα εὐλογίας. Εἰς τὸ βάθος ἀριστερᾶ καὶ εἰς τὸ ὕψος τοῦ ὤμου ἐγγάρακτος ἐπιγραφή [Ο Α] ΓΙΟΣ ὕψ. 0.093 πλ. 0.045 πάχ. 0.014 μ.

Γ' ΤΟΞΑ ΚΙΟΝΟΣΤΟΙΧΙΩΝ

Κατὰ τὴν ἀποχωμάτωσιν τοῦ μέσου κλίτους εὐρέθησαν τμήματα τῶν τόξων, ἅτινα ἐγεφύρουν τὰ μεταξὺ τῶν κίωνων κενά (εἰκ. 13). Ἡ καμπύλη ἀντιῦξ των (ἐσωρράχιον) ἀντιστοιχεῖ πρὸς κύκλον διαμέτρου ὅση καὶ ἡ διάμετρος τοῦ ἐσωρράχιου τῶν τόξων τῶν κιονοστοιχιῶν· διότι εἰς τόξον χορδῆς 0.385 ἀντιστοιχεῖ βέλος 0.03 μ. Τὰ τόξα ἦσαν κατεσκευασμένα διὰ τετραγώνων πλίνθων, πλειρᾶς 0.30 καὶ πάχους 0.03 μ., ἐκτισμένων δι' ἰσχυροῦ κονιάματος, ὅπερ ἐσχημάτιζε τραπεζιοσχήμους ἀρμούς, πάχους κατὰ μὲν τὸ ἐσωρράχιον 0.02 μ. κατὰ δὲ τὸ ἐξωρράχιον 0.05 ἕως 0.055 μ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ